

de la glossa de Reichenau fa sospitar que aquest derivat ja venia bo i format del cèltic, que en efecte tenia el prefix EK- o EKS- amb el mateix valor que en llatí i grec: doncs, *EK(S)DARNATO-, i darrere el robust element sord κ(s) és concebible que la -d- es vagi ensordir: res d'extraordinari fóra llavors que allà on al costat de *estarnar* es vagi heretar el substantiu (com a la Llitera) *darna*, la t d'aquell s'encomanés a aquest: si això ho veiem també en casos on no coneixem l'existència de la forma prefixada, potser és perquè aquesta després d'haver-hi estat hagi estat després abandonada. O bé 2) hi pogué haver una etimologia popular de gent romana que identificqués el mot amb un *externatus* (de *externus*) que apareix com 'fora de seny, desassenyat' en glosses llatines («ἐκτὸς φρενῶν», CGL VII, s. v.).¹²

DERIV.: *Esdernat*; *esdernec*; *endernegar*, etc., veg. supra. Per a *ENDERGAR*, *endergues*, veg. article a part.

1 No en devia pendre nota i ho devia recordar el 1928, car m'hi refereixo com a cosa coneguda en un paper escrit aquell any. — 2 El publicador del *Torcimany*, Cases i Homs, hi posa un (?) segurament estranyat pel fet que en canvi Aversó no el recull en la seva llista de mots en *-erna* (§ 303.5), on posa *esterna* i 18 rims més. Sí que hi ha en aquesta obra, entre 9 rims en *e* (que declara oberta) un *derla* i un *esderla*, tot seguit després d'*esberla*, i sense definició, com de costum. Es podria creure sigui que en el moment oportú se'n va descuidar, sigui que no el considerés mot prou literari o trobadoresc per incloure'l en el seu tresor poètic, i en canvi li va sortir quan no li interessava més que donar una explicació. Quant a *esderla* i *derla*, el fet d'haver-se'n recordat darrere d'*esberla*, podria suggerir que tinguessin sentit semblant al d'*esberla* o *esberlar*, quasi síndnim del nostre mot, i llavors s'hauria de pensar en formes d'*esdarnar* contaminades per *esberlar*, suposant que la taresa de la terminació *-erla* l'havia induït a no mostrar-se sever amb aqueixos vulgarismes (mentre que de mots en *-erna* n'hi ha molts, i ací ja podia aplicar-hi un sedàs més estret). Consideracions gens segures, però el cas és que no podem dubtar que *esdarnar* era usat per ell i que comptava amb què seria generalment entès. — 3 «Betaübt sein», Spitzer, *Die Umschreibungen des Begriffs Hunger nach Gefangenen*, 97. — 4 Aquest i l'ags. *derne* 'màgic' («zauberisch») que allega Gamillscheg manquen als diccs. (no complets) que tinc a mà. Potser mots qüestionables i rars o mal datats? Amb aqueix «anglo-saxó» de Gamillscheg crec que ja sé el que passa: es deu tractar de l'ags. *dierne* i b-al. ant. *derni* 'amagat' (Pok., IEW, 253), el significat del qual deu desviar, desfigurar, el nostre romanista en benefici de llur teoria etimològica: tot això deu basar-se en les rebregades històries llegendàries relatives a la *Tarnkappe* «màgica» dels romancistes del tardà mittelhochdeutsch: però tot això té molt més de wagnerià que d'«urgermanisch». — 5 També hi ha repetidament vocalisme

e, derne: Reims, Meuse, Ramerupt, Messon, Bercey. Amb la gran barreja-barreja de *er/ar* en francès impossible de decidir si només *ar* és originari. Hi ha un fet que reforçaria la *e*, i és que segons *Rom. LXII*, 426, L. Demaison, en un dels *Travaux de l'Acad. Nat. de Reims*, cXLIX, a propòsit de Reims *derne* «pris de vertige», cita documentació des del S. XIII: si és que aquests testimonis hi posen *e*, ço que no puc comprovar. — 6 Més sobre aquesta glossa en Marchot, *RFgn.* XII, 649, i Stalzer, *Wien. Sitzber.* CLII, VI, 124. — 7 Més disculpable és que no sabessin res d'això Thurneysen (*Keltorum.*, 97) i Pedersen (*Litteris*, VII, 19), i per tant no és estrany que encara aquest aprovi el suposat manlleu del bretó. Però el mateix Ant. Thomas (que devia sustentar o almenys deixar passar el bretonisme en el *DictGral.*), en *Rom.* XXXVII, 471, ja no hi creu o ho silencia, i en canvi vol aplegar el mot de les Gl. de Reichenau amb el grup del fr. *darnagasse* 'espècie de garsa' i amb el lorenès (*é*)*derné*. — 8 En canvi l'irl. *derna* 'palmell de la mà', que citen ell i d'altres no va amb *darn* sinó amb el britònic *durno-* 'mà', 'puny' (veg. *DORN*, IEW, 203). — 9 Com a corroboració del caràcter cèltic de *Darna* explicava jo allà que *collecta*, encara que llatí no era més que un adjectiu gal·lic disfressat: «un adjectif gaulois *convicto*- mot à sens pareil puisqu'on l'a interprété comme 'compagnon, associé' dans le nom de *Convictolitavis*, le fameux prince des Éduens dont César nous parle tout au long; on retrouve ce nom de personne *Convictus* attesté dans une inscription de Dalmatie et probablement dans *in Combicto*, endroit qu'une charte de 1060 nous atteste près de Bonnassac (Lozère). On conçoit aisément que *convicto*- se soit réduit en roman à *conecto*-, dissimilé ensuite en *colecta* lorsqu'il était en combinaison avec *darna*». Cf. encara *ibid.*, p. 259. — 10 Sobre el grup d'*esdarnatus* veg. encara Kluge, *Dt. Et. Wb.*, s. v. *zehren* i *ZRPh.* XLI, 1921, 681; sobre *esdernegar-se* ja va dir alguna cosa Spitzer, *Nph. Mgn.*, 1913, 157ss.; la idea de MLWagner, *ZRPh.* LXIII, 526-7, de fer-ho venir d'una formació com la del cast. *derrengar* constitueix una reculada, car és una combinació estirada pels cabells (crec recordar que encara hi insisteix en *Diz. Et. Sdo.*, s. v. *rène*): sembla clar que aquest sard *sdarrigai* «dilombare, direnare» és manllevat del nostre *esdernegar*, amb el canvi fonètic sard *rn* > *rr*. — 11 Si és que d'ací va treure En Moll l'*INTERNEGARE* amb què volgué explicar el nostre *endernegat* (AORBB II, 1929, 64) no feia més que reduir la idea ad *absurdum sonitu*, i cal felicitar-lo per haver-s'ho deixat córrer, car ja no en parla en l'article d'*AlcM* (però si m'embrutes t'emmascaro, perquè torna a l'etimologia de Wartburg, o a la de Wagner, sense decidir-se). — 12 Temps ha que vaig deixar córrer la meua suggerència del *Voc. Ar.* d'un derivat de *TERNUS* paral·lel a *EXQUINTIARE* i *EXQUARTIARE*, entre altres raons, perquè el distributiu *terni* no és com els partitius *quartus* i *quintus*.